
Atiduok Tėvynei, ką privalai!

L L K S 1 - bos Pr - mo

V L S e k

B I U L E T E N I S

Nr. 1 lapkritis 1952

BIULETENI, IŠLAIDZIANI

Jau praėjo daugiau kaip 3 metai, kai 1949 m. vasario mėn. 16 d. visos tautos laisvės kovos sąjūdžio jėgos buvo sujungtos į vieningą ir visuomeninę karinę organizaciją - LKS, vadovaujama LKS Tarybos per jos Prezidiumą. Šis ilgas laiko tarpas, praleistas sunkioje kovoje, parodė, jog visiška sąjūdžio centralizacija, prie šiuo metu vykstančio priešų apsidimo ir persekiojimo, nuolatiniu ryšių sutrikimu, yra neįmanoma. Ryšium su tuo teko atsisakyti nuo giestos centralizacijos ir atskirems BR buvo suteikta daugiau autonomijos, įsteigiant LKS Tarybos Prezidiumo sekcijas, kurios, einant LKS 1-bos Pr-mo laikinuoju statutu, yra Pr-mo organai, vietoj vykdanieji sąjūdžio valdyba. Naujųjų sąjūdžio pertvarkymų pasėkoj kiekviensai sekcijai tenka leisti sekcijos biuletenį, kuriame LKS 1-bos nariai / kaip anksčiau LKS 1-bos biuleteny / galėtų pasisakyti visais sąjūdį ir jo veiklę liečiančiais klausimais, išskelti savo siūlymus, projektus ir kt.

Išleisdamas pirmąjį LKKS 1-bos Pr-mo Višek biuletenio numerį, kviečiu visus tarybos narius, esančius mano žinioje, kuo aktyviausiai jame bendradarbiauti, pilnai atliekant savo, kaip tarybos nario, pareigas, priešingu atveju, bus šalinami iš tarybos.

LKKS 1-bos Pr-mo Višek
V a d o v a s.

A. Germantas

Gautą iš LKKS tarybos Prezidiumo pirmininko raštą skelbiu LKKS tarybai ir kviečiu visus tarybos narius dėl rašto iškeityti siūlymų kuo skubiausiai pasisakyti.

"Dėl sunkios ligos nebegalėdamas toliau vykdyti LKKS tarybos Prezidiumo Pirmininko pareigų, siūlau LKKS tarybai:

1. Atleisti mane iš LKKS tarybos Prezidiumo Pirmininko pareigų;

2. Laisvės kovotoją prt. A. V a n a g a pakelti į laisvės kovotojo prt. G e n e r o l o laipsnį;

3. Laisvės kovotoją prt. generolą A. V a n a g a išrinkti LKKS tarybos Prezidiumo Pirmininku;

4. Rekomenduoti LKKS tarybos Prezidiumo Pirmininkui savo pavaduotojais paskirti, pirmuoju - V i l t ū, antruoju - G e r m a n t ū, trečiuoju - Ž y g ū n ū.

/ pas. / Vytautas
LKKS tarybos Prezidiumo
Pirmininkas

1952 m. birželis."

A. Vanagas

LLKS Tarybai siūlau padaryti šiuos pakeitimus LLKS Tarybos 1949.02.16. Deklaracijoje.

1. Pirmajame dalyje po punkto "c" sakinio dalį pakeisti šia: "... tai yra reikšdama lietuvių tautos valią, esminiai pritarinama 1946.IV.23 Pietų Lietuvos Britijos vadų Deklaracijoje, 1946.IV.6 BDPŠ Įkarimo Akte, Vyriausio Lietuvos Atstatymo Komiteto 1946.VI.10 Deklaracijoje, BDPŠ 1947.V.28 nutarimuose ir BDPŠ Deklaracijoje Nr.2 paskelbtiems pagrindiniams principams bei papildomiems nutarimams, priimtiems 1949.II.10 BDPŠ Prezidiumo ir BDPŠ Karo Tarybos Jungtiniame posėdyje, s k e i b i a : ...";
2. 10 straipsnį pakeisti šiuo: "Lietuvių veiklai užsienyje koordinuoti ir politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai užsienyje vesti LLKS Prezidiumas įgalioja Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą /VLIKĄ/, kuris bendradarbiaudamas su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus suvienytų Tautų Organizacijoje, įvairiose konferencijose bei kitose tarptautinėse institucijose";
3. 11 ir 12 straipsnius anuliuoti;
4. 13,14,15,16,17,18,19,20,21,22, straipsnių numeraciją pakeisti atitinkama 11,12,13,14,15,16,17,18,19,20 str. numeracija.

Pastabos: 1. Punkto "c" sakinio dalyje siūlau išvardinti 1946.IV.23 ir 1946.VI.10

dokumentus dėl to, kad juose taip pat išreikšti pagrindiniai principai, kaip kad ir kituose Deklaracijose išvardintuose dokumentuose;

2. Iš str. siūlau įrašyti VLIK-ą turintį įgaliojimą vadovauti vedant politinę-diplomatinę Lietuvos laisvinimo kovą užsienyje dėl to, kad tai išplaukia iš Baden Badeno susitarimo, kuriam LKS Taryba principu pritarė jau 1949 metais, o, pagaliau, šiuo įrašymu žymia dalimi prisidėsime prie VLIK'o juridinės galios suvirtinimo užsienyje;
3. Apie savo pritarimą ar nepritarimą aukščiau išvardintiems pasiūlymams LKS Tarybos narius prašau kuo skubiausiai pranešti man. Nepritarimo atveju prašau nurodyti savo motyvus ir duoti savo pasiūlymus, o taip pat įgaliojti mane, susamavus LKS Tarybos narių pasisakymus, paruošti galutiną Deklaracijos tekstą, kuris, sutinkamai su LKS Statuto nurodymu, būtų paskelebtas galiojanciu.

31

/ Kadangi dalis Tarybos narių gali neturėti senojo Deklaracijos teksto, žuvus archyvas, tai šį perspausdiname. Red. /

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio
Tarybos
Deklaracija

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, atstovaujama visas Lietuvos teritorijoje esančias vieningos vadovybės vadovaujamas karines - visuomenines gruputes, bent -

- a/ Pietų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Dainavos ir Tauro Apygardas,
- b/ Rytų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Algimanto, Didžiosios Kovos, Vyčio ir Vytauto Apygardas,
- c/ Vakarų Lietuvos Sritį, savo sudėtyje turinčią Kęstučio, Prisikėlimo ir Žemaičių Apygardas, reikšdama lietuvių tautos valią, pakartodama Vyriausiojo Lietuvos Aistatymo Komiteto 1946.VI.10 d. paskelbtame Deklaracijoje, BDPB 1947 V.23 d. nutarimuose ir BDPB Deklaracijoje Nr.2 paskelbtus pagrindinius principus bei juos papildydama nutarimais priimtais 1949.II.10 BDPB Prezidiumo ir BDPB Karo Tarybos jungtiniam posėdyje, s k e l b i a:

1. LDKS Taryba, remdamasi BDPB Prezidiumo ir BDPB Karo Tarybos jungtinio posėdžio 1949.II.10 d. nutarimais, okupacijos metu yra sukščiausias tautos politinis organas, vedovaujās politinei ir karinei tautos išsilisvinimo kovai.

2. LDKS Tarybos ir jos Prezidiumo bastinė yra Lietuvoje.

3. Valstybinė Lietuvos santvarka - demokratinė respublika.

4. Suvereninė Lietuvos valdžia priklauso tautai.

5. Lietuvos valdymas vykdomas per laisvais, demokratiniiais, visuotiniiais, lygiais, slaptais rinkimais išrinktą seimą ir sudarytą vyriausybę.

6. Nuo okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniiam Lietuvos seimui, istatymų leidžiamąją galią turi laikinoji tau-

tos taryba.

7. Laikinąją Tautos tarybą sudaro: visų vieningoje vadovybėje Lietuvoje ir užsienyje kovojančių Bričių, Apygardų, Rinktinių, aukštųjų mokyklų, kultūrinių, religinių organizacijų bei sąjūdžių ir tautoje atramą turinčių politinių partijų atstovai, prisilaikant proporcingo atstovavimo principo.

8. Atstacius Lietuvos Nepriklausomybę, ligi susirenkant seimui, Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas eina LKS Tarybos Prezidiumo Pirmininkas.

9. Laikinoji Lietuvos Vyriausybė sudaroma LKS Tarybos Prezidiumo pavedimu. Vyriausybė atsakinga prieš Laikinąją Tautos tarybą.

10. Lietuviai veiklai užsienyje ir Lietuvos atstatymo darbui koordinuoti LKS Tarybos prezidiumas turi LKS Užsienio Delegatūrą, kuri, bendradarbiaudama su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus suvienytųjų Tautų Organizacijoje, įvairiose konferencijose ir kitose tarptautinėse institucijose.

11. LKS Užsienio Delegatūros nariai iš savo tarpo išsirenka LKS Užsienio Delegatūros Pirmininką, kuris skaitomas LKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko pavaduotoju.

12. LKS Užsienio Delegatūros nariai laikomi lygiateisiais LKS Tarybos nariais.

13. Šiai Deklaracijai vykdyti nuostatus leidžia LKS taryba.

14. Lietuvos valstybės atstatymas, ligi seimo bus priimta ir paskelbta žmogaus laisvės ir demokratijos siekimus atitinkan-

ti valstybės konstitucija, vykdomas pagal šioje Deklaracijoje paskelbtus nuostatus ir 1922 m. Lietuvos konstitucijos dvasia.

15. Atstatai Lietuvos valstybė garantuoja lygias teises visiems Lietuvos piliečiams, nepresikaltusiems lietuvių tautos interesams.

16. Komunistų partija, kaip diktatorinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kertiniam konstitucijos nuostatui - Lietuvos Nepriklausomumui, - nelaikoma teisine partija.

17. Asmenys, bolševikinės arba vokiškosios okupacijos metu išdavę tėvynę bendradarbiaujam su priešais, savo veiksmais ar įtaka pakenkę tautos išsilaisvinimo kovai, susitępę išdavystėmis ar krauju, yra atsakingi prieš Lietuvos teisnę.

18. Konstatuojama teigiama religijos įtaka ūgdant tautos moralę ir palaikant jos atsparumą sunkiausiu laisvės kovų laikotarpiu.

19. Socialinė globa nėra vien tik atskirų piliečių ar organizacijų reikalas, bet vienas pirmųjų valstybės uždavinių. Ypačią glabą valstybė teikia išsilaisvinimo kovoje nukentėjusiems asmenims ir jų šeimoms.

20. Socialinių problemų racionalus išsprendimas ir krašto ūkinis atstatymas yra susijęs su žemės ūkiu, miestų ir pramonės reforma, kuri vykdoma pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje.

21. LKRS Taryba, glaudžioje vienybėje su kovojančia tauta, kviečia visus geros valios lietuvius, gyvenančius tėvynėje ir už jos ribų, pamirėti įsitikinimų skirtumus ir įsijungti į aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą.

22. LKRS Taryba, prisidėdama prie kitų tautų pastangų sukurti pasaulyje teisin-

gumo ir laisvę pagrįstą taiką, besiremiančią pilietiniu įgyvendinimu tikrosios demokratijos principų, išplaukiančių iš Krikščioniškosios moralės supratimo ir paskelbtų Atlanto Chartoje, keturiose laisvėse, 12-je prezidento Trumano punktu, Žmogaus Teisių Deklaracijoje ir kitose teisingumo ir laisvės deklaracijose, prašo visą demokratinį pasaulį pagalbos savo tikslams įgyvendinti.

Okupuotoji Lietuva
1949.II.16.

A. Vanagas

Susidariusi padėtis reikalauja papildomai patirti kai kurių LKS Tarybos narių nuomoną dėl pritarimo ar nepritarimo Baden Badeno susitarimui.

Nors Baden Badeno susitarimui LKS Taryba principiniai pritarė jau 1949 metais, tačiau iš tuo metu buvusių Tarybos narių buvo gauta pritarimas tik žodžiu ir kai kurių iš tų narių žuvimo priežastis sutrukdė gavimą to pritarimo raštiškoje formoje.

Todėl prašau artimiausiu laiku pranešti savo nuomoną dėl pritarimo ar nepritarimo Baden Badene posėdžio metu padarytam susitarimui.

/ Kadangi dalis Tarybos narių neturi Baden Badeno susitarimo protokolo teksto, todėl čia perspausdiname. Red. /

P r o t o k o l a s

1948 m. liepos mėn. 7-9 dienomis Baden-Badene įvyko pasitarimas atsakingų asmenų, dalyvaujančių VLIKo ir Vykdomosios Tarybos

rybos vadovaujama Lietuvos išsilaikymo darbe su atstovais tautos rezistencijos, vykdomos pačiam krašte. Iš pirmosios pusės dalyvavo prof. M. Krupavičius, prof. Kaminskas, p. V. Sidzikauskas ir p. J. Brazaitis, iš antrosios p.p. Skrajūnas, BDPS Prezidiumo specialus įgaliotinis ir J. Deksnys, Lietuvos pagrindinio atstovo ušsieniui /VLAKO ir BDPS Prezidiumo narys/.

Pasitarimą atidarius prof. M. Krupavičiui ir pirmininkaujant seniausiam ančiui prof. J. Kaminskiui, kuris sekretoriškai pakvietė p.p. J. Brazaitį ir svečio teisėmis dalyvaujantį J. Pajaujį, buvo svarstomi tokie pasitarimo darbu tvarkos punktai: 1/ mandatų išsiaiškinimas, 2/ tarpusavio informacija, 3/ politinis Lietuvos laisvinimo vadovybės vieningumo reikalas, 4/ tolimesnės veiklos organizavimo reikalai.

I. Mandatų išsiaiškinimas

Pareiškus iš abiejų pusių turimus įgaliojimus, sutarta: šis susitikimas nėra specialus įstalgų pasitarimas, bet iš abiejų pusių vadovavimo darbe dalyvaujančių atsakingų asmenų konkrečius įgaliojimus iš krašto rezistencijos vadovybės pateikė p. Skrajūnas /priedas Nr. 1/ ir p. J. Deksnys /priedas Nr. 2/. Pasitarimo prieitos išvados perduodamos atitinkamiems organams ad referendum.

II. Tarpusavio informacija

Iš p. Skrajūno pranešimo apie krašto vykdomos rezistencijos organizaciją išaiškėjo, 1. kad krašte eina atkaklus pasyvus

ir ginkluotas pasipriešinimas okupantui, 2. kad rezistencija yra apėmusi visą kraštą, yra griežtai centralizuota ir jai vadovauja BDPŠ Prezidiumas, 3. kad rezistencija tautos masė galimais būdais remia, 4. kad svarbiausias darbas - rezistencijos siekimas - išsaugoti tautos potencialią pajamų krašte, taupant jėgas. Iš p. skrajono pranešimo, papildyto p. beismio apie bendrą okupuoto krašto padėtį pasiškėjo:

1. okupacija pridero tautai žalos visais atžvilgiais - biologiniu, ūkiniu, kultūrinu, moraliniu, 2. laikas dirba lietuvių tautos nenaudai, 3. iš pozityvių reiškinių žymėtinai didelis eilinio lietuvių politinis sąmoningumas ir charakterio užgrūdinimas.

P. Krupavičius savo pranešime apie Lietuvos laisvinimo organizaciją nušviečia VLIKo susiorganizavimo pagrindus ir tolimesnes organizacines peripetijas, VLIKo santykius su pasiuntiniais ypačiai su min. Lozoraičiu, su VLAku ir BDPŠ, su Jungtinių Valstybių lietuvių visuomene ir tremtiniais. Iš jo pranešimo ryškėjo: 1. VLIKas ir paskiau jo ir pasiuntinių sutarimu sudaryta Vykdomoji Taryba siekia išlaikyti visai būdais politinio vadovavimo vieningumą, 2. jie siekia išlaikyti³ū tremtinių visuomenę, su išėiviais, su Lietuvos pasiuntiniais, 3. lig šiol nepasisekė pasiekti politinio vieningumo ir veikios suderinimo su min. Lozoraičiu, kuris savo laiko sąstingiu Kybartų aktu, 4. lygiai aktualu yra suderinti su bendra VLIKo veikla akcija, ligi šiol varytą VLAko bei BDPŠ užsienio delegatūrų vardu, 5. politinio Lietuvos laisvinimo tikslingumas reikalauja, kad visa

laisvinimo akcija užsienyje būtų subordi-
nuota VLIKui ir Vykdomajai Tarybai. Prie
p. Krupavičiaus pranešimo p. Deksnio pa-
klašimas, ar VLIKas nori pratęsti savo
vadovavimą ir išvaduotame krašte, Krupa-
vičiaus buvo paaiškinta, taip - iš prin-
cipo pirmenybė tenka tiems, kurie yra sa-
vo žemėje. Tačiau praktiškai krašte esąs
organas negali vadovauti diplomatinei po-
litinei kovai užsienyje, lygiai kaip ir
užsienyje esąs organas negali vadovauti
krašte rezistencijai, gali atsitikti, kad
užsienyje bus pripažinta egzilinė vyriau-
sybė, o krašte bus susidariusi faktinioji
valdžia, gali būti, kad ir vienur ir ki-
tur gali jos būti susikintos. Tad gali-
mas laikinis dviejų valdžių dualizmas
praktiškai gali tik vienas antrą papildy-
ti iki kraštui išsilaisvinant. 1945 m. lie-
pos mėn. 3 d. politinių grupių susitari-
mas sąsto tik politines grupes ir gali
būti jų susitarimu pakeistas. Šios pras-
mės yra ir VLIKO nutarimas padaryti vi-
sas reikiamas išvadas, kaip paaiškės, kad
krašte veikia krašto kovai vadovaujās or-
ganas.

Kaminskas papildydamas paaiškinimą,
kad 1945 m. liepos mėn. 3 d. nutarimai bu-
vė kilę iš dviejų motyvų: a/norėta pabrėž-
ti demokratizmo principą atėitlies santvar-
koje, atsiribojant nuo 1938 m. konstitu-
cijos, b/ prileidžiant, kad išvaduotame
krašte bus neiški padėtis, bijota, kad
kraštas nepalikytų be vykdomosios valdžios.
Jau tada buvo numatyta, kad per tą laiką
krašte gali būti susidariusios naujos gru-
pės ir VLIKO sudėtis tenai gali keistis.
Tačiau dar prieš krašto išsilaisvinimą už-

sienyje turi būti egz. organas, su kuriuo eventualias Lietuvos kontragentai galėtų daryti susitarimus.

P. Skrajus, pirmininkaujantį klausiamas, ar krašte nėra analogi- nių santykių tarp BDPŠ prezidiumo ir VLAKO, kaip tarp Vykdomosios Tarybos ir VILKO, paaiškino: šiuo metu visai kovai tiek poli- tinei, tiek teroristinei - karinei vadovau- ja BDPŠ prezidiumas. VLAKui, kaip politi- nių bei rezistencinių grupių koaliciniam organui, formaliai palikta teisė ateityje veikti, kai tam bus sąlygos. Krašto rezis- tencinės vadovybės paliečia būtų tikslinga, kad užsienyje veiktų egz. vyriausybė. Even- tualiai krašte susidariusi faktinėji vyriau- sybė, nes dabar tremtyje politinei akcijai vadovaujančiais asmenimis krašto rezisten- cijos vadovybė pilnai pasibiki.

Į pirmininkaujantį paklausimą, kaip krašte žinoma į p. Lozoraičio turimus Ky- bartų aktus, p. Deksnys pareiškė, kad 1946 m. vasarą esant Lietuvoje, painformavus krašto rezistencijos atstovus apie p. Lozo- raičio Kybartų aktų prezentavimą, buvo su- laukta neigiamo įvertinimo. Papildomai p. Skrajus paaiškino, kad Kybartų aktai, ap- skritai, mažai kam žinomi, ir buv. tautinin- kų režimas esąs visiškai nepopuliarus.

P. Sidzikauskas pranešė apie politinę Lietuvos padėtį tarptautinėje konjunkturoje ir mūsų pastangas Lietuvos išlaisvinimo rei- kalu. Jo padėties vertinimo išvados: 1/ pir- mas mūsų pastangų etapas - nepriekštis anek- sijos pripažinimo - laimėtas, 2/ dabartinis etapas kovoje dėl išlaisvinimo - laimėti pripažinimą nepriklausomos Lietuvos egz. vy- riausybei, 3/ tarptautiniuose santykiuose esant jau betarpiškai karo grėsmei reikia būti

pasiruošus laikui isijungti į įvykių eigą užsieniuose ir krašte, taupant ir saugojant tautos jėgas.

Pirminkaujančio kviečiami padėti vertinimą papildo p.p. Skrajunas ir Deksnys, kaip jie atrodo iš Lietuvos ir Stokholmo. Krašte, esą, rezistencinė vadovybė padėti vertina apytikriai realiai ir greitos įvykių raidos nelaukiama. Pačioj visuomenėj jausti nusivylimas Vakarais. Sovietų kariuomenės judėjime ir kariniuose darbuose bei kariniame parengime nuo 1947 m. pastebimas pagyvėjimas. Stokholmo nuotaikos prileidžia jau, kad įvykiai veda į konfliktą, bet jo galimybei skiriamas 3 metų laiko tarpas. Reiktų pasiruošti rezistencinei padėčiai išlaikyti 3-5 metus ir tam ypačiai paruošti visą tautą psichologiškai.

III. Politinės Lietuvos laisvinimo vadovybės vieningumo r e i k a i a s

Dėl politinės vadovybės iš principo pasisako p.p. Sidzikauskas, Kaminskas ir Deksnys.

P. Sidzikauskas: 1/ politinė Lietuvos laisvinimo vadovybė turi būti ir turi būti tik viena, 2/ sovietinio režimo metu tikslinga vieningą vadovybę turėti užsienyje, 3/ krašte tuo pačiu metu naudinga turėti rezistencinę vadovybę, 4/ tikslingiau, kad krašte rezistencijos vadovybė ir užsienyje veikianti vieninga politinė vadovybė veiktų ne tuo pačiu vardu, 5/ konstitucinių organų atkūrimas krašte yra teorinio pobūdžio, svarbu, kad krašte kritišku metu nepasilikytų

tuštuma, kad ten būtų organas, sugebas palaikyti tvarką.

Porf. Káminskas: 1/ kadangi kovos centras yra krašte ir krašte likusiai tautos daliai tenka pakelti didžiausi kovos sunkumai, krašto moraliai priklauso pirmo teisë sudaryti organus, vadovaujančius vieningai akcijai, 2/ politinei kovai užsienyje turi būti vieningas vadovaujamas organas. Krašto pirmo pripažinimas jam tebutų tik principinio pobūdžio, praktiškai jis veiktų savarankiškai, 3/ šiuo metu tiek krašte, tiek užsienyje esą organai turėtų pasilikti esamoje padėtyje, tai yra, krašte - BDPS prezidiumas, užsienyje - VLIKas ir Vykdomoji Taryba. Tarp jų būtinas pastovus ryšys.

P. Deksnys: 1/ krašto primatas kyla iš esamos faktinės padėties - krašte vyksta sunkiausia kova, jame likusi didžioji tautos masė, 2/ užsienyje VLIKas ir Vykdomoji Taryba / eventualiai egz. vyriausybė/ turi krašto pasitikėjimą veikti politinėje ir diplomatinėje plotmėje, 3/ pripažinimas VLIKO ir Vykdomosios Tarybos nesudaro kliūčių krašte sudaryti vyriausiam politiniam organui, 4/ šių dviejų organų bendradarbiavimas vyksta per tarpinį ryšių centrą, siekiant ryšius padaryti permanentiniais.

Derinant šiuos principinius pareiškimus prieita prie konkretaus susitarimo, kurį p. Deksnys kiek tai liečia juridiškai - politinę pusę, pasirašo kaip VLEAKO narys, kiek praktinio bendradarbiavimo - kaip BDPS prezidiumo narys. Šio susitarimo tekstas:

1/ Lietuvos valstybės laisvinimo kovai vadovauja -
a/ krašte - ten susikūręs krašto rezistenciją apjungias organas,

b/ užsienyje - VLIKas ir vykdomoji taryba, kuri esamos sąlygose vykdo Lietuvos valstybės valdžios funkcijas.

2/ VLIKui sudarant egzilinę vyriausybę iš principo stengiamasi susižinoti su krašte rezistenciją apjungiančiu organu. Tačiau, esant reikalui, skubiai sudaryti egzilinę vyriausybę ir sąlygoms neleidžiant susižinoti su kraštu, VLIKas ją sudaro ir be tokio susižinojimo. Ir tuo būdu VLIKo sudaryta egzilinė vyriausybė krašto rezistenciją apjungiančio organo pripažįstama.

Krašto rezistenciją apjungiančiam organui visokių atvejų rezervuojama teisė būti atstovaujamaam egzilinėje vyriausybėje.

3/ Ryšį tarp krašto vadovaujančio organo ir VLIKo bei Vykdomosios Tarybos, ev. egzilinės vyriausybės, palaiko krašte kovai vadovaujančio organo patikėtas Lietuvos pagrindžio atstovas užsieniui. Jis atlieka ir kitas minėto organo jam pavestas funkcijas.

4/ Savo veiklą šioje geležinės uždangės pusėje 3 p. saminėtas Lietuvos pagrindžio atstovas derina su bendra VLIKo ir Vykdomosios Tarybos / ev. egzilinės vyriausybės/ nustatyta politikos linija ir glaudžiai bendradarbiauja su VLIKo bei Vykdomosios Tarybos /ev. egzilinės vyriausybės pirmininkas/.

5/ Šis sutarimas reikalingas Lietuvos laisvinimo kovai krašte vadovaujančio organo ar organų ir VLIKo patvirtinimo. Užsienyje jis vykdomas nuo jo pasirašymo dienos.

IV. Tolimesnės veiklos organizavimo reikalai

Šioj darbų eilėj susitariama svarsty-

ti šiuos klausimus: 1. Moralinės ir materialinės paramos krašte rezistencijai suteikimas, 2. Ryšių praktiškas tvarkymas ir veiklos koordinavimas, 3. Informacijos darbas.

P. Skrajūnė pareiškė, kad rezistencijai bus didelė moralinė parama pats susitarimas dėl vieningos vadovybės sudarymo, nutariama materialiai krašto rezistencijai paremti nors ir simboliškai pinigų suma.

Praktiniam ryšių, tvarkymui ir veiklos koordinavimui pasiekti nutariama, kad visais šiais sritį liečiančiais klausimais p. Deksnys tariasi su VLIKo VI pirmininkais. Dėl informacinio darbo p. Deksnys tariasi su VI informacijos tarybos vykdytoju p. Brazaičiu.

Pirmininkaujančiam iškėlus klausimą, kaip bus išspręstas BDPŠ užsienio delegatūros likimas p. Deksnys pareiškė, kad delegatūra formaliai uždaryti jis neturįs teisės, bet delegatūra turės faktiškai likviduotis, nes p. Deksnys yra pareikalavęs iš delegatūros - ligi šių metų rugpjūčio pirmos dienos pristatyti delegatūros pilną sudėtį, įtraukiant į ją L. Fronto, Laisvės kovotojų, Vienybės sąjūdžio atstovus. Tada praktiškai jie negalės padaryti, ir p. Deksnys formaliai tada delegatūrą uždarys. Priimančiam pareiškimą dėmesiu, klausimo sprendimas laikomas patenkinamas.

Pirmininkaujantis iškėlė antrą klausimą, kaip bus "BDPŠ organizacija tremtyje. Ar tos organizacijos kurimas vykdomas krašto pavidimu. Iš esmės tos organizacijos plėtimas yra nenaudingas, nes joje telkiasi nacionalistai, kurie organizuoja VLIK ir VI darbui opozicija, dengiamą krašto rezistencijos vardu. P. Deksnys paaiškino, kad jis buvo davęs aiškius nurodymus organiza-

cijos neplēsti ir kad joje iš viso yra nedaugiau kaip 20 žmonių. Dabar jis padarys pastangų jos veikimą sustabdyti. Krupavičiaus pasiūlymu sutarta tenkintis p. Deksnio pareiškimu, kad nuo šią m. rug - pičio mėn. 1 d. ir delegatūra ir organizacijos bus likviduotos.

P. Deksnys pareiškia, kad VLAKO užsienio delegatūros klausimas bus baigtas pranešimu delegatūros nariams, priėmusiems įgaliojimus, kad turint galvoje susitarimo su VLIKU ir VI VLAKO užsienio delegatūra nebeįtenka pagrindo veikti.

V. Pasitarimo baigiamieji klausimai

Sutarta išleisti pasitarimų komunikatą, bet paruošti jį jau Pfullingene. Protokolai rašomi dvejopi - siauros ir plačios redakcijos. Abiejų po tris egz. Abejus pasirašo visi pasitarimo dalyviai.

Pirmininkaujantis pasitarimą baigė mintimis, - važiavome į čia su viltimi susitarti. Galim konstatuoti, kad pasitarimai šio sklandžiai. Tai rodo visų gerą valią. Ji leido rasti visiems priimtina sprendimą. Ji leidžia tikėti, kad ir ateities veikloje bus galima sėkmingai vykdyti bendrą uždavinį. Su džiaugsmu ir geros valios pripažinimu šita pasitarimą laikau baigtą geresniais rezultatais, nei galėjau tikėtis.

Pasitarimas baigtas liepos 9 d. 23,30 val. susitarimo akto pasirašymu.

Priedai - Nr.1, Nr.2.

Toliau seka pasitarimą dalyvavusių
p a r a š a i

Jaras
LKKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko
1952 m. birželio mėn. rašte iškeltiems pa-
siūlymams pilnai p r i t a r i u .

A. Germantas

LKKS Tarybos Prezidiumo Pirmininko
Vytauto 1952 m. birželio mėn. rašte iškel-
tiems pasiūlymams p r i t a r i u .

Kunotas

LKKS Tarybos 1949.02.16 Deklaracijos
A. Vanago siūlymams pakeitimams p r i -
t a r i u ir tuo pačiu įgaliojū, susuma-
vus LKKS Tarybos narių pasisakymus, paruoš-
ti galutinį Deklaracijos tekstą.

Etmonas

Siūlymams LKKS Tarybos 1949.02.16
Deklaracijoje pakeitimams p r i t a r i u
ir įgaliojū A. Vanago, susumavus LKKS Tary-
bos narių pasisakymus, paruošti galutinį
Deklaracijos tekstą.

Jaras

A. Vanago siūlymui padaryti kai ku-
riuos pakeitimus LKKS Tarybos 1949.02.16
Deklaracijoje p r i t a r i u , išskyrus
Deklaracijos 10-ji str., dėl kurio šia no-
riu kiek plačiau pasisakyti.

Esu tos nuomonės, jog būtų netikslu
politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo
kovei užsienyje vesti įgalioti VLIKą, ka-
dangi jis /VLIKas/ be min. Lozoraičio ir
aplamai be diplomatijos atstovų paramos tos

veiklos išplėsti ir reikiamai vesti neįstengtų. Gi VLIKui išgauti Vakarų valstybių vyriausybių pripažinimą veikti diplomatinėj ir politinėj plotmėj tokiomis pačiomis teisėmis, kaip kad p. Lozoraitis, nebūna taip lengva ir išvis tai būtų bereikalingas ir tuščiai laiką eikvojęs darbas.

Nesant šiuo metu sąlygų įsteigti užsienyje LLKS Užsienio Delegatūros, laikau tikslinga, jog politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai užsienyje vesti LLKS Prezidiumas turėtų įgalioti min. Lozoraitį, kuris, remdamasis turimais įgaliojimais iš ankėčiau / turiu omeny Kybartų aktus / ir kaip turintis šioje srityje visų didžiausią patyrimą, šia kova galėtų vesti kur kas sėkmingiau negu VLIKas.

Tik kraštutiniu atveju, kada nebūtų galima pasiekti susitarimo su min. Lozoraičiu, minėtai kovai užsienyje vesti / tarptautinei padėčiai reikalaujant / būtų galima įgalioti VLIKą. Bet ir tuo atveju Deklaracijos 10 str. redakcija turėtų būti pakeista, mano nuomone, sekančiai / ar bent panašiai /:

"Lietuvių veiklai užsienyje koordinuoti ir politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai užsienyje vesti LLKS Prezidiumas laikinai, t.y. iki LLKS Prezidiumo pavidimu bus sudaryta užsienyje Lietuvos egzilinė vyriausybė, įgalioja Vyriausiąją Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą / VLIKą /, kuris, bendradarbiaudamas su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Suvienytųjų Tautų Organizacijoje, įvairiose konferencijose bei kitose tarptautinėse institucijose;"

Savo siūlymą įnešti į Deklaracijos 10 str. pataisą paremiu tuo, jog besąlygiškai ir neapriboti VLIKui įgaliojimais įgalintų jį veikti pernelyg savarankiškai, nesiskaitant su LDKS ir bendrai tautos nuomone.

Kaip jau minėjau, mano nepritarimas liečia vien tik 10-ąją Deklaracijos str., gi su kitais siūlomais Deklaracijos pakeitimais sutinku ir tuo pačiu įgaliojimu LDKS Prezidiumo Pirmininko Pavaduotojui A. Vanagai, susumavus LDKS Tarybos narių pasisakymus, paruošti galutinį Deklaracijos tekstą.

A. Germanas

A. Vanago siūlomoms padaryti LDKS Tarybos 1949.02.16 Deklaracijoje pakeitimams **p r i t a r i u**, išskyrus 10 straipsnį. Šį straipsnį siūlau pakeisti šiuo:

"Politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai užsienyje vesti LDKS Tarybos Prezidiumas įgalioja Lietuvos Iplomatijos Užsienyje Šeifą St. Lozoraitį, kuris, bendradarbiaudamas su Vakarų valstybėse akredituotais Lietuvos atstovais ir ten susikūrusiom lietuvių išėivių bei politinių pabėgėlių organizacijom, sudarinėja komisijas bei delegacijas ginti ir atstovauti Lietuvos reikalus Jungtinių Tautų Organizacijoje, įvairiose konferencijose bei kitose tarptautinėse institucijose;"

Motyvai: 1. Sąjūdis neturėtų kištis į užsienyje esančių lietuvių politinį gyvenimą, prinesdamas savo valią ar proteguodamas kurią nors partiją / ar kelių partijų koaliciją / ir pan., todėl, mano nuomone, sąjūdžio įgaliavimas VLIKui koordinuoti lietuvių veiklą užsienyje būtų neteisingas žingsnis, ypač dar todėl, kad VLIKas nepa-

Jėgia sujungti visus lietuvius, nešiorint jų politinių, religinių ir kt. įsitikinimų skirtumų, vieningai kovai dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Sąjūdis turėtų dėti pastangų, kad užsienyje būtų sukurta organizacija, kurios tikslas būtų toks pat, kaip ir LDKS, t.y. iškovojimas Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės, be jokių tolimesnių tendencijų, kas užbaigtų ten visas šiandien vykstančias rietenas ir nesutarimus, ir tik tokios organizacijos vadovaujantį organą sąjūdis turėtų paremti.

2. Esu tos nuomonės, jog dabartiniu metu sudaryti užsienyje Lietuvos egzilinę vyriausybę nėra reikalo. VLIKo noras sudaryti ką tai panašaus į egzilinę vyriausybę, nemanau, kad atneštų žymesnės naudos išsilaisvinimo kovai, nes:

a/ VLIKui sudarius tariamąją rgz. vyriausybę reikėtų kovoti dėl pripažinimo jos išVakarų valstybių pusės, kas bereikalingai eikvotų daug jėgų ir, kaip parodė praėję 4 metai nuo Baden-Badeno susitarimo, kažin ar tai atneštų vaisių;

b/ VLIKo ruošimasis dalinti ministrų portfelius didina lietuvių tarpe skaldymąsi ir partines rietenas.

VLIKas gali kalbėti tik politinių pabėgėlių grupuočių, įeinančių į jo sudėtį, vardu, bet ne visos tautos, nes šiandien sunku pasakyti ar VLIKas su savo toli siekiančiom tendencijom atrastų tautos daugumoje atramą, todėl sąjūdis savo įgaliavimu neturi jo primesti tautai.

Bet, žinoma, politinei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai užsienyje vesti ir jai koordinuoti turi būti krašto rezistencijos įgaliotas asmuo / ar jų grupė /, kuris, glaudžiai bendradarbiaudamas su

Lietuvos valstybės diplomatiniais atstovais užsienyje ir ten susikurusiom lietuvių išei-
vių bei pabėgėlių organizacijos, gintų ir
atstovautų Lietuvos reikalus tarptautinėje
plotmėje. Dabar pažvelkia, kas daugiausia
turi patirties politinėje-diplomatinėje ko-
voje ir kas ją vedė, kai VLIKo iš vis dar
nebuvo arba buvo vokiečių okupuotame krašte.
Kad Lietuvos aneksija nebuvo pripažinta di-
džiųjų Vakarų valstybių, turime būti dėkingi
t i k išeiviams ir nepr. Lietuvos diplo-
matiniams atstovams užsienyje, bet jokių
badu ne VLIKui. Todėl ir siaiau politi-
nei-diplomatinei Lietuvos laisvinimo kovai
užsienyje vesti įgalioti Lietuvos Diploma-
tijos Užsienyje Sefą St. Lozeraitį, nes:

a/ turi didžiulę diplomatinę patirtį
ir skaitomas vienu iš gabiausių Lietuvos dip-
lomatų / buvo išrinktas iki gyvos galvos ne
Diplomatų Akademijos tikroju nariu, jam at-
stovaujant Lietuvai Tautų Sąjungoje /,

b/ jau koordinavo Lietuvos diplomati-
nių atstovų darbą, Lietuvai okupavus bolše-
vikams,

c/ turi tam darbui buv. nepr. Lietuvos
vyriausybės įgaliojimus, kuriuos Vakarų vals-
tybės pripažįsta teisėtais, todėl krašto re-
zistencijos įgaliavimas dar labiau juos su-
stiprintų.

Lozeraičio priklausymas tautininkų par-
tijai neturėtų būti kliūtis įgalioti jį šiam
atsakingam darbui, nes sąjūdžio reikalas yra
žinoti ne į partiškumą, bet į asmens sugebė-
jimą bei pasiruošimą skiriamam darbui.

A. Vanaga įgalioju, susumavus Tarybos
narių pasisakymus, paruošti galutinį Deklara-
cijos tekstą.

Kunotas

1948 m. liepos mėn. 7-9 dienomis Baden-Badene padaryto susitarimo tarp VLIKo ir jo Vykdomosios Tarybos iš vienos pusės ir lietuvių tautos rezistencijos prieš bolševikinę okupantą atstovų iš antros pusės ratifikavimui p r i t a r i u .

Atmonas

Baden-Badeno susitarimo ratifikavimui nepritaro. Aš pritarčiau tik tokiom užsienyje veikiančioms organizacijoms, kurioms vadovautų Lozoraitis, nes jeigu šiandien užsienio vyriausybės priima ir patiki jo skiriamais atstovais, krašte irgi turėtume juo pasitikėti.

Jaras

1948 m. liepos mėn. 7-9 d.d. Baden-Badene įvykusio tarp VLIKo ir jo Vykdomosios Tarybos iš vienos pusės ir krašto rezistencijos įgaliotų atstovų iš kitos pusės susitarimo ratifikavimui n e p r i t a r i u , nes:

1/ šio susitarimu būtų išreikštas pilnutinis tautos pasitikėjimas VLIKu, kas įgalintų jį, nesiskaitant su tautos valia bei piktnaudžiaujant turimus įgaliojimus, veikti sau patinkama linkme, ir naudoti iš šio susitarimo turėtų ne tauta ir ne LKS, bet VLIKas, tiksliau, lietuvių tautos paramos ir pasitikėjimo neturinėsios paskiros partijos ar jų grupės;

2/ LKS-iui ratifikavus šį susitarimą sąjūdis bus priverstas bet kuriuo atveju VLIKo sudarytąją egziline vyriausybę pripažinti, nors ji būtų krašte likusiai tautos

daliai ir labiausiai nepriimtina;

3/ iš šio susitarimo išplaukia tai, kad krašto rezistencija apjungiantis organas be sąlygiškai turi priimti VLIKo bei jo Vykdomosios Tarybos / eventualiai egzilinės vyriausybės / nustatyta politikos linija ir prie jos be išlygų derintis, o tai yra nesuderinama su LKS Tarybos Deklaracijos dvasia ir tuo pačiu priešiška mūsų tautos interesams;

4/ šiame susitarime išryškėja apgalvotas VLIKo siekimas nustumti LKS-į į antraeilės reikšmės vieta, sumenkinantis jūdžio valdmenį ir reikšmę išsivadavimo kovoje.

Iš visos Baden-Badeno pasitarimo eigos išryškėja ir tai, jog VLIKas visų savo kurtų prieš sąjadį ir tautą neatidengė. Tai matyti ir iš to, kaip neiškiai ir išsisukinėjančiai atsakė p. Krupavičius į Dekonio paklausimą ar VLIKas nori pratęsti savo vadovavimą ir išvaduotame krašte. Asmeniškai esu tos nuomonės, jog į atvirą klausimą reikia duoti ir atvirą bei suprantamą atsakymą / tuo labiau tokiu svarbiu klausimu/, gi jei jau atsakyme jaučiamas suktumas, tai verčia antrąją pusę būti atsargia ir susbejoti atsakančiojo gera valia ir norais. Todėl ir šiuo atveju kazuistinis p. Krupavičiaus atsakymas į visus dominantį klausimą negali mūsų patenkinti ir verčia abejoti VLIKo nuoširdumu LKS-džio ir krašte likusios tautos atžvilginis.

Nesutinku ir su p. Skrajono pasitarime padarytu pareiškimu dėl Kybartų akto ir dėl tariamo tautininkų režimo nepopuliarumo. Jei Skrajonas teigia, jog Kybartų aktai mažai kam tėra žinomi / dėl to nesiginčijama /, tai čia lengvai galima priešpastatyti tą faktą, kad ir VLIKas bei jo dabartinė veikla užsienyje lygiai taip pat mažai kam nežinomi

/nebent tiek, kiek tais klausimais pasisako s-džio spauda/. Čia pat noriu pastebėti, jog sietai Kybartų aktus su tautininkų režimu irgi nėra tikslu, nes, kaip žinoma, paskutiniai Lietuvos teisėta vyriausybė buvo ne tautininkų, bet darbo / nepartinė / vyriausybė.

Mano nuomone, mes negalime nepripažinti ar ignoruoti Kybartų aktų juridinės ir praktinės galios, jeigu tuos aktus pripažįsta veik visų Vakarų valstybių vyriausybės. Todėl min. Lozoraičio laikymasis Kybartų aktų yra visiškai suprantamas ir teisiškai pagrįstas, nes tai išplaukia iš Lietuvos valstybinio testinumo, ką taip pat pripažįsta visas demokratinis pasaulis, tik kažkodėl to nenori pripažinti VLIKas ir jo Vykdomoji Taryba.

A. Germantas

Ratifikavimui Baden-Badeno susitarimo, padaryto 1948 m. liepos mėn. 7-9 d.d. tarp VLIKO bei jo Vykdomosios Tarybos iš vienos pusės ir krašto rezistencijos atstovų iš antros pusės, n e p r i t a r i u . Nepritarimo motyvai nurodyti mano pasisakyme dėl A. Vanago siūlomų padaryti pakeitimų LIKS Tarybos Deklaracijoje.

T U R I N Y S

1.	BIULETENI, ISRAIDZIANI	1	"
2.	LEKS 1-bos Pirmininko siulymai	2	"
3.	A. Vanago siulymas padaryti LEKS 1-bos Deklaracijoj pakeitimus	3	"
4.	LEKS 1-ARIBOS DEKLARACIJA	4	"
5.	A. Vanago siulymas pasisakyti dėl Baden-Badeno susitarimo ratifikavimo	8	"
6.	BADEN-BADENO SUSITARIMO PROTOKOLAS .	8	"
7.	LEKS 1-bos narių pasisakymai dėl LEKS 1-bos Pr-mo Pirmininko siu- lymų	18	"
8.	LEKS 1-bos narių pasisakymai dėl A. Vanago siulomų padaryti LEKS 1-bos Deklaracijoje pakeitimų	18	"
9.	LEKS 1-bos narių pasisakymai dėl Baden-Badeno susitarimo ratifika- vimo	23	"